

Valsts ieņēmumu dienests

Talejas iela 1, Rīga, LV-1978, tālr. 67122689, e-pasts vid@vid.gov.

L Ē M U M S

Rīgā

25.10.2022. Nr.31.4/22.11/5149

Iļjam Borisovam
Paziņošanai EDS

Iļjas Borisova
pilnvarotajam pārstāvim
zvērinātam advokātam A.Rasam
rasa@rer.legal

Par Iļjas Borisova sūdzības izskatīšanu

Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk – VID) saņemta Iļjas Borisova, personas kods 150882-10311 (turpmāk arī – iesniedzējs) pilnvarotā pārstāvja zvērināta advokāta A.Rasas sūdzība¹ par VID Nodokļu nomaksas veicināšanas pārvaldes Fizisko personu parādu un citu maksājumu atgūšanas daļas vadītājas L.Volanskas 2022.gada 9.septembra lēmumu Nr.31.4/17.18.2/78048 par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu (turpmāk arī – apstrīdētais lēmums).

Aprakstošā daļa

[1] Konstatējot, ka iesniedzējs nav veicis labprātīgu nokavēto nodokļu maksājumu samaksu, VID amatpersona, pamatojoties uz likuma “Par Valsts ieņēmumu dienestu” 10.panta otrās daļas 5.punktu un trešo daļu, kā arī likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.panta pirmo, trešo, sesto un septīto daļu, pieņēma apstrīdēto lēmumu, ar kuru no iesniedzēja nolēma piedzīt nokavētos nodokļu maksājumus 1 511 159,89 *euro* apmērā, piemērojot likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.panta trešajā daļā norādītos piespiedu izpildes līdzekļus:

- 1) ar rīkojumu par naudas līdzekļu pārskaitīšanu vēršot piedziņu uz naudas līdzekļiem nodokļu maksātāja kontā kredītiestādē vai kontā, kas atvērts pie maksājumu pakalpojumu sniedzēja;

¹ 2022.gada 12.septembra sūdzība.

- 2) vēršot piedziņu uz nodokļu maksātāja darba samaksu vai tai pielīdzinātajiem maksājumiem, kā arī uz citām naudas summām, kas pienākas no citām personām (Civilprocesa likuma 592. un 599.pants);
- 3) vēršot nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā uz nodokļu maksātāja mantu (kustamo un nekustamo īpašumu, arī uz mantu, kura atrodas pie trešajām personām).

[2] Nepiekrītot apstrīdētajam lēmumam, iesniedzējs VID ģenerāldirektoram iesniedza sūdzību, kurā norāda sekojošo.

[2.1] 2022.gada 3.februārī Valsts policijas Galvenās Kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 2.nodaļa uzsāka kriminālprocesu Nr.11815000222 par iespējamo noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu legalizāciju lielā apmērā.

2022.gada 9.februārī procesa virzītājs pieņēma divus lēmumus par:

- aresta uzlikšanu iesniedzēja piederošajā norēķinu kontā Nr.LV94UNLA0055002485681, kas atvērta AS “SEB banka”, esošajiem naudas līdzekļiem un turpmāk ieskaitītajiem naudas līdzekļiem;
- par aresta uzlikšanu iesniedzēja piederošajā norēķinu kontā Nr.LV38UNLA0050021165470, kas atvērta AS “SEB banka”, esošajiem naudas līdzekļiem un turpmāk ieskaitītajiem naudas līdzekļiem.

[2.2] 2022.gada 30.jūnijā Rīgas apgabaltiesa pieņēma divus lēmumus, ar kuriem nolēma atcelt iepriekš minētos mantas arestus, jo no aresta lēmumiem nevar izsecināt, kādai konkrētai naudas summai uzlikts arests, jo ne ierosinājuma, ne 2022.gada 9.februāra lēmumu rezolutīvajā daļā nav norādīta konkrēta naudas summa, kurai tiek uzlikts arests, kā arī tā nav uzskaitīta pēc nominālās vērtības.

[2.3] 2022.gada 3.jūlijā procesa virzītājs pieņēma divus jaunus lēmumus par aresta uzlikšanu mantai neatliekamības kārtībā, ar kuriem nolēma:

- uzlikt arestu uz iesniedzējam piederošajā norēķinu kontā Nr.LV38UNLA005002485681, kas atvērta AS “SEB banka”, esošajiem naudas līdzekļiem – 2 425 535,43 *euro* apmērā;
- uzlikt arestu uz iesniedzējam piederošajā norēķinu kontā Nr.LV38UNLA0050021165470, kas atvērta AS “SEB banka”, esošajiem naudas līdzekļiem – 4 727 463,86 *euro* apmērā.

2022.gada 4.jūlijā minētie procesa virzītāja lēmumi apstiprināti arī ar Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas tiesneses lēmumu.

Izskatot iesniedzēja sūdzību, Rīgas apgabaltiesa 2022.gada 28.jūlijā pieņēma lēmumu, ar kuru piemērotos arestus atstāja spēkā. Tādējādi šobrīd ir arestēti abi iesniedzēja konti, tostarp konts, kurā iesniedzējs veica naudas uzkrājumu nodokļu samaksai, kā arī no kura veica nodokļu nomaksu (konta Nr.LV38UNLA005002485681).

[2.4] No apstrīdētā lēmuma izriet, ka tā izpildei tiks vērsta piedziņa uz nodokļu maksātāja naudas līdzekļiem kontos, konkrētajā gadījumā uz mantu, kurai kriminālprocesuālā kārtībā uzlikts arests un kuras realizēšanai procesa virzītājs nav devis atļauju.

Atsaucoties uz likuma “Par Valsts ieņēmumu dienestu” 10.panta trešo daļu, kas noteic, ka lietās par nodokļu parāda un citu budžetos ieskaitāmo maksājumu

piedziņu VID ierēdņiem, kuri apķīlā parādnieka mantu un piedzen parādu saskaņā ar tiesas spriedumu vai VID iestādes lēmumu, tiek piešķirtas tiesu izpildītāja tiesības, un šo ierēdņu darbību, kā arī ar sprieduma izpildīšanu saistītos nepieciešamos izdevumus un atlīdzību ierēdņiem nosaka saskaņā ar Civilprocesa likumu, kā arī atsaucoties uz Civilprocesa likuma 559.panta 2.¹daļu, atbilstoši kurai tiesu izpildītājs atliek piedziņas vēršanu uz mantu, kurai kriminālprocesuālā kārtībā uzlikts arests un kuras realizēšanai procesa virzītājs nav devis atļauju, līdz mantas aresta atcelšanai kriminālprocesā vai procesa virzītāja atļaujas saņemšanai, iesniedzējs norāda, ka ar apstrīdēto lēmumu faktiski ir vērsta piedziņa uz mantu, kas arestēta kriminālprocesā, bet citas mantas iesniedzējam nav. Ievērojot minēto, iesniedzēja ieskatā, VID amatpersonai vai zvērinātam tiesu izpildītājam ir pienākums atlikt piedziņas vēršanu, jo Civilprocesa likuma 559.panta 2.¹daļā ietvertā tiesību norma ir imperatīva un tiesību piemērotajam nav izvēles brīvības attiecībā uz piedziņas vēršanas atlikšanu.

[2.5] Tiesību normas neparedz administratīvā akta adresātam vai citai personai iespēju aizstāvēt savas tiesības pret tūlītēju administratīvā akta izpildi, tomēr dažkārt var būt situācijas, kad procesa dalībniekam būtu jādod iespēja pret to iebilst. Tāpēc šādā gadījumā procesa dalībniekam būtu jādod iespēja lūgt augstāku iestādi, motivējot savu lūgumu, apturēt administratīvā akta darbību arī gadījumā, kad tas ir izpildāms nekavējoties. Iestādei šāds lūgums būtu jāizskata pēc iespējas ātrāk. Ja administratīvā akta darbība automātiski netiek apturēta, iestāde nepieciešamības gadījumā var apturēt tā darbību uz apstrīdēšanas iesnieguma izskatīšanas laiku arī pēc savas iniciatīvas.²

Nepārvaramas varas princips lielākajā daļā nacionālo juridisko sistēmu, kā arī starptautiskajās privāttiesībās tiek piemērots, lai aizsargātu cietušo pusi pret atbildību par līguma pārkāpumu, ko izraisījusi nepārvarama vara. UNIDROIT Starptautisko komercīgumu principi nosaka šādus kritērijus, lai notikums varētu tikt uzskatīts par nepārvaramas varas notikumu: ārējs raksturs, neparedzamība, nenovēršamība. Nepārvaramas varas definīcijas var atšķirties nacionālajos likumos, turklāt vairums līgumu saista puses ar īpaši izstrādātiem nepārvaramas varas noteikumiem, kuri nepārvaramas varas notikumus var definēt atšķirīgi no nacionālajiem likumiem vai starptautisko privāttiesību avotiem. Savukārt ANO 1980.gada 11.aprīļa (Vīnes) konvencijas par starptautiskajiem preču pirkuma-pārdevuma līgumiem 79.pants noteic, ka puse neatbild par jebkuras savas saistības neizpildīšanu, ja pierādīts, ka tā bija tāda šķēršļa radīta, kuru puse nespēj kontrolēt, un ka no puses saprātīgi nevarēja gaidīt šī šķēršļa ņemšanu vērā, līgumu slēdzot, vai izvairīšanos no šī šķēršļa, vai šķēršļa vai tā seku pārvarēšanu.

Lai gan ne Civillikumā, ne kādā citā Latvijas tiesību aktā nav skaidroti nepārvaramas varas piemērošanas kritēriji, tomēr vairākas Civillikuma Saistību tiesību normas norāda uz šādiem apstākļiem, kas varētu tikt atzīti par nepārvaramu varu:

- 1) kas nebija zināmi pusēm (Civillikuma 1543.pants);

² Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Sagatavojis autoru kolektīvs. Dr.iur. J.Briedes zinātniskajā redakcijā. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2013., 776.lpp.

- 2) kas padara pienākuma izpildi neiespējamu (Civillikuma 1543. un 2147.pants);
- 3) kas nav iestājušies parādnieka vainas dēļ (Civillikuma 1543. un 2147.pants);
- 4) no kuriem nav iespējams izvairīties vai kurus nav iespējams novērst (Civillikuma 2148.panta 1.punkts un 2234.pants).

Tādējādi secināms, ka nepārvaramas varas jēdziens Latvijas civiltiesībās ir ģenerālklauzula, kuru piemērojot, tiesai attiecīgais jēdziens ir jāinterpretē un jāpiepilda ar noteiktu saturu³, katrā konkrētā gadījumā vērtējot lietas faktiskos apstākļus un to atbilstību nepārvaramas varas jēdzienam.⁴

Nav šaubu, ka ne iesniedzējam, ne VID nebija zināms, ka tiks uzsākts kriminālprocess, kura ietvaros tiks piemērots arests iesniedzēja naudas līdzekļiem. Iesniedzējam ir pienākums veikt nodokļu maksājumu, bet šobrīd šī pienākuma izpilde ir neiespējama, jo bankas kontiem, kuros glabājas iesniedzēja naudas līdzekļi, ir piemērots arests. Apstākļi, ka ir ierosināts kriminālprocess un piemērots arests, nav iestājies iesniedzēja vainas dēļ, proti, iesniedzējs veic legālu saimniecisko darbību, ko apstiprina arī VID 2022.gada 22.jūlija vēstulē Nr.VID.4.1/8.5.1/75189, tādējādi iesniedzējs saprātīgi nevarēja paredzēt, ka iestāsies šādi apstākļi.

Atbilstoši Kriminālprocesa likuma 6.pantam viens no kriminālprocesa pamatprincipiem ir kriminālprocesa obligātums, t.i., amatpersonai, kura pilnvarota veikt kriminālprocesu, ikvienā gadījumā, kad kļuvis zināms kriminālprocesa uzsākšanas iemesls un pamats, ir pienākums savas kompetences ietvaros uzsākt kriminālprocesu un novest to līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam. Tādējādi iesniedzējs objektīvi nevarēja novērst kriminālprocesa ierosināšanu.

Ievērojot minēto, iesniedzējs uzskata, ka piemērotais naudas līdzekļu arests ir uzskatāms par nepārvaramu varu, tādējādi nodokļu nomaksa ir atliekama.

[2.6] Ja iesniedzēja naudas līdzekļi tiks atzīti par noziedzīgi iegūtiem un tiks konfiscēti, tad no šiem naudas līdzekļiem nav pamata veikt nodokļu maksājumus.

Kriminālprocess ir ierosināts, pamatojoties uz Krimināllikuma (sūdzībā kļūdaini norādīts Kriminālprocesa likuma) 195.panta trešo daļu, proti, par noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu vai citas mantas legalizēšanu, ja tā izdarīta lielā apmērā vai ja to izdarījusi organizēta grupa.

Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 1.panta 1.punktā noteikts, ka nodoklis ir ar likumu noteikts obligāts periodisks vai vienreizējs maksājums valsts budžeta vai pašvaldību budžetu (pamatbudžeta vai speciālā budžeta) ieņēmumu nodrošināšanai un valsts funkciju un pašvaldību funkciju finansēšanai. Nodokļu samaksa neparedz atlīdzinājumu nodokļa maksātājam tiešā veidā. Minētais termins piemērojams arī valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām, kā arī muitas nodoklim un citiem līdzvērtīgiem maksājumiem, kuri noteikti tieši

³ Jarkina V., Niklase K. Nepārvarama vara kā pamats līguma izbeigšanai un nepieciešamie Civillikuma grozījumi. Jurista Vārds, 30.06.2020., Nr.26 (1136), 17.–21.lpp.

⁴ Senāta 2019.gada 10.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-38/2019 (A420269914) 9.punkts.

piemērojamos Eiropas Savienības normatīvajos aktos par muitas lietām. Tā kā normatīvajos aktos nav noteikts pienākums maksāt nodokļus no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem, tad gadījumā, ja iesniedzēja naudas līdzekļi tiks atzīti par noziedzīgi iegūtiem, tad tie nebūs uzskatāmi par nodokļa objektu un no tiem nebūs pienākuma veikt nodokļa nomaksu.

Turklāt fakts, ka uz iesniedzēja naudas līdzekļiem ir piemērots mantas arests apliecina to, ka tiesībsargājošās iestādes vēlas pārliecināties par šo līdzekļu likumisko izcelsmi. Proti, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 361.panta pirmo daļu, lai nodrošinātu procesuālo izdevumu un cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas atdošanu pēc piederības īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas, līdzekļu, ko persona guvusi, realizējot šādu mantu, noziedzīgi iegūtās mantas izmantošanas rezultātā gūto augļu vai ar noziedzīgu nodarījumu saistītās mantas konfiskāciju un arī iespējamo mantas konfiskāciju kā papildsodu, kriminālprocesā uzliek arestu mantai. Arestu mantai var uzlikt, lai nodrošinātu iespējamo mantas īpašās konfiskācijas aizstāšanu Krimināllikumā noteiktajos gadījumos, kā arī lai nodrošinātu tādas mantas piedziņu, kuras izcelsme ir noziedzīga nodarījuma atklāšanai izmantoti valsts līdzekļi. Saskaņā ar procesa virzītāja lēmumiem konkrētajā gadījumā izmeklēšanas gaitā ir konstatētas dažādas pazīmes, kas norāda uz noziedzīgi iegūtu legalizāciju, izmantojot sarežģītu darījumu shēmu.

Tāpat arī procesa virzītājs nosūtīja iesniedzējam pieprasījumu sniegt paskaidrojumus par līdzekļu izcelsmes likumību, proti, saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 126.panta 3.¹daļu, ja kriminālprocesā iesaistītā persona apgalvo, ka manta nav uzskatāma par noziedzīgi iegūtu, pienākums pierādīt attiecīgās mantas izcelsmes likumību ir šai personai. Ja persona noteiktā termiņā nesniedz ticamas ziņas par mantas izcelsmes likumību, šai personai tiek liegta iespēja saņemt atlīdzību par kaitējumu, kas tai nodarīts saistībā ar kriminālprocesā noteiktajiem ierobežojumiem rīkoties ar šo mantu.

Tādējādi šobrīd kriminālprocesa ietvaros tiek pārbaudīta iesniedzēja naudas līdzekļu izcelsme. Tā kā šis jautājums šobrīd nav atrisināts, tad līdz brīdim, kad notiek kriminālprocess, kurā tiek pārbaudīts šis apstāklis, VID nav pamata pieprasīt nodokļu nomaksu, jo, kā jau minēts iepriekš, nodokļa nomaksa no noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem nav likumiska, tādējādi nav veicama šādu nodokļu vai no to samaksas izrietošo blakus prasījumu piedziņa.

Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piekto daļu valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu. Tas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses. Proti, par labas pārvaldības principa pārkāpumu var uzskatīt situāciju, kad viena valsts iestāde – policija ir ierosinājusi kriminālprocesu, bet cita valsts iestāde – VID pieprasa no šiem līdzekļiem veikt nodokļu samaksu, lai gan valsts vēl nav guvusi pārliecību par šo līdzekļu izcelsmes likumību.

Ievērojot minēto, iesniedzējs uzskata, ka viņam ir tiesības lūgt VID apturēt

apstrīdētā lēmuma, kuru iesniedzējs uzskata par administratīvo aktu, darbību uz apstrīdēšanas iesnieguma (sūdzības) izskatīšanas laiku un turpmāku darbību neveikšanu līdz kriminālprocesa Nr.11815000222 novešanai līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.

[2.7] Administratīvā procesa likums tieši neparedz iespēju apturēt administratīvo procesu iestādē. Tas nozīmē, ka ir konstatējams atklāts likuma robs, proti, tiesību normā nav ietverts tiesiskais regulējums, kaut arī tādām bija jābūt ietvertam (*sk. Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā: Rakstu krājums Dr.habil.iur., profesora Edgara Melķiša zinātniskā redakcija. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003., 137.lpp*). Šādam regulējumam bija jābūt ietvertam, jo var rasties situācijas, kad iestāde var pareizi izlemt par konkrēta administratīvā akta izdošanu tikai pēc tam, kad ar administratīvo lietu saistīts kriminālprocess tiek novests līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam. Sūdzībā aprakstītie faktiskie un tiesiskie apstākļi tieši norāda uz šāda regulējuma nepieciešamību.

Viens no risinājumiem likuma roba aizpildīšanai ir analogijas piemērošana. Ar analogiju saprot vienam vai vairākiem savstarpēji līdzīgiem normas sastāviem (noregulētiem dzīves gadījumiem) paredzēto tiesisko seku attiecināšanu uz tādu tiesiski nozīmīgu dzīves gadījumu, kas nav tieši noregulēts likumā, bet kas ir līdzīgs minētajiem normas sastāviem. Turklāt analogijas piemērošana ir pieļaujama ne vien materiālajās, bet arī procesuālajās tiesībās.⁵

Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punktā noteikts, ka tiesa aptur tiesvedību, ja lietas izskatīšana nav iespējama, iekams nav izlemta cita lieta tiesā vai iestādē. Konkrētajā lietā tiesa nepārprotami apturētu tiesvedību, ņemot vērā faktu, ja iesniedzēja naudas līdzekļi tiks atzīti par noziedzīgi iegūtiem un tiks konfiscēti, tad no šiem naudas līdzekļiem nav pamata veikt nodokļu maksājumus.

Tādējādi arī šobrīd, piemērojot minētā panta analogiju, VID ir jāatturas no citu darbību veikšanas, jo īpaši piedziņas veikšanas līdz kriminālprocesa Nr.11815000222 novešanai līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.

[2.8] Ņemot vērā minēto, kā arī saskaņā ar likuma "Par nodokļiem un nodevām" 24.panta pirmās daļas 4.punktu, Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piekto daļu, likuma "Par Valsts ieņēmumu dienestu" 10.panta trešo daļu, Civilprocesa likuma 559.panta 2.¹daļu, kā arī Administratīvā procesa likuma 273.panta 3.punkta analogisku piemērošanu, iesniedzējs lūdz:

- 1) atlikt piedziņas vēršanu uz iesniedzēja kriminālprocesā arestēto mantu līdz brīdim, kad arests tiek atcelts vai līdz kriminālprocesa Nr.11815000222 novešanai līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam;
- 2) atcelt apstrīdēto lēmumu vai apturēt minēto lēmumu līdz kriminālprocesa Nr.11815000222 novešanai līdz Krimināllikumā paredzētajam

⁵ Kalniņš E. Tiesību tālākveidošana. Juridiskās metodes pamati. 11 soļi tiesību normu piemērošanā: Rakstu krājums Dr.habil.iur., profesora Edgara Melķiša zinātniskā redakcija. Rīga: Latvijas Universitāte, 2003., 145. un 156.lpp.

- krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam;
- 3) apturēt apstrīdēto lēmumu līdz sūdzības par to izskatīšanai;
 - 4) atturēties no turpmākām darbībām saistībā ar iesniedzēja nodokļu samaksas pienākumu līdz kriminālprocesa Nr.11815000222 novešanai līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam.

Motīvu daļa

[3] Izvērtējot iesniedzēja apsvērumus un lietas materiālus kopumā, konstatēju.

[3.1] Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 15.panta pirmās daļas 1. un 2.punkts noteic, ka nodokļu maksātāja vispārīgais pienākums ir aprēķināt maksājamo (iemaksājamo) nodokļu summas un noteiktajā termiņā un pilnā apmērā nomaksāt nodokļus un nodevas.

Vienlaikus atbilstoši likuma “Par nodokļiem un nodevām” 18.panta pirmās daļas 11.punktam nodokļu administrācijai ir pienākums piedzīt bezstrīda kārtībā termiņā nesamaksātos nodokļus, nokavējuma naudas, soda naudas un citus valsts noteiktos maksājumus likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.pantā paredzētajā kārtībā.

VID ģenerāldirektoram un viņa vietniekiem, VID ģenerāldirektora pilnvarotajiem struktūrvienību vadītājiem un viņu vietniekiem nodokļu administrēšanā ir tiesības bezstrīda kārtībā piedzīt no juridiskajām un fiziskajām personām ieskaitīšanai valsts un pašvaldības budžetā (pamatbudžetā vai speciālajā budžetā) noteiktajā termiņā nenomaksātās VID administrēto valsts nodokļu, nodevu un citu VID iekasējamo valsts noteikto obligāto maksājumu summas, likumos paredzētās soda naudas [ja konstatēta peļņas (ienākumu) samazināšana vai slēpšana] un citas soda un nokavējuma naudas, kā arī ienākumus, kas gūti, veicot uzņēmējdarbību bez reģistrēšanas vai speciālas atļaujas (licences).⁶

[3.2] Nodokļu maksājumus atbilstoši nodokļu deklarācijai, avansa maksājumu aprēķinam, kā arī citiem dokumentiem par maksājumiem budžetā vai pēc nodokļu administrācijas kontroles (pārbaudes, revīzijas) aprēķinātos nodokļu maksājumus (arī soda naudu), kuri nav samaksāti nodokļu likumos vai citos normatīvajos aktos noteiktajā termiņā, un ar tiem saistīto nokavējuma naudu (turpmāk – nokavētie nodokļu maksājumi), kā arī izdevumus par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā nodokļu administrācija piedzen bezstrīda kārtībā, pamatojoties uz lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.⁷

[3.3] Valsts pārvalde ir pakļauta likumam un tiesībām. Tā darbojas normatīvajos aktos noteiktās kompetences ietvaros. Valsts pārvalde savas pilnvaras var izmantot tikai atbilstoši pilnvarojuma jēgai un mērķim.⁸

⁶ Likuma “Par Valsts ieņēmumu dienestu” 10.panta otrās daļas 5.punkts.

⁷ Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.panta pirmā daļa.

⁸ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta pirmā daļa.

VID kā valsts pārvaldes iestāde nav tiesīgs rīkoties pretēji tiesību normām, savukārt rīcība, kas atbilst tiesību normām, nevar būt pretēja labas pārvaldības principam.

Ievērojot minēto, VID nav rīcības brīvības izdot vai neizdot lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu. Proti, ja nodokļu maksātājs nav izpildījis tam ar likumu uzlikto pienākumu, tas ir, termiņā nav samaksājis nodokļu maksājumus, VID ir pienākums tos piedzīt bezstrīda kārtībā.

[3.4] Atbilstoši likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.panta septītajai daļai lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu ir izpildu dokuments, un to izpilda:

- 1) nodokļu administrācijas amatpersonas atbilstoši amata pienākumiem;
- 2) zvērināti tiesu izpildītāji saskaņā ar Civilprocesa likumu un pamatojoties uz lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, ja nodokļu administrācija Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā zvērinātam tiesu izpildītājam ir iesniegusi izpildu dokumentu.

Judikatūrā atzīts, ka lēmumu par nodokļa bezstrīda piedziņu iestāde pieņem gadījumā, ja persona noteiktā termiņā labprātīgi neveic nodokļu maksājumus, kas jau noteikti ar nodokļu administrācijas kontroles rezultātā pieņemtu lēmumu, vai neveic tos atbilstoši nodokļu aprēķinam, pārskatam, deklarācijai, avansa maksājuma aprēķinam. Ievērojot minēto, atzīstams, ka lēmums par nokavēto nodokļu bezstrīda piedziņu nav administratīvais akts (ja vien izņēmuma gadījumā nenoteic privātpersonas tiesības un pienākumus pēc būtības), bet ir vērst uz nodokļa maksājumu piespiedu izpildi, tostarp uz administratīvā akta, ar kuru personai aprēķināts nodoklis, izpildi.⁹

Kā konsekventi atzīts administratīvo tiesu praksē, gadījumos, kad ar VID lēmumu tiek piedzīti saskaņā ar nodokļu maksātāja iesniegtajām deklarācijām vai ziņojumiem aprēķinātie nodokļu maksājumi, lēmums par piedziņu ir vērtējams kā lēmums par administratīvā akta izpildi, jo šādos gadījumos tiek uzskatīts, ka par nodokļu aprēķinu ir izdots administratīvais akts ar konkludentām darbībām

(sk. piemēram, Senāta 2008.gada 13.oktobra sprieduma lietā SKA-327/2008 (A42173005) 7.punktu un Administratīvās rajona tiesas 2011.gada 25.novembra lēmuma lietā Nr.A420627711 7. un 8.punktu, 2010.gada 13.maija lēmuma lietā Nr.A420615310 7.punktu un 2010.gada 16.marta lēmuma lietā Nr.A42054510 8.punktu). Minētais pamatojams ar to, ka nodokļu tiesības regulējošās tiesību normas neparedz dienesta pienākumu pēc nodokļu deklarāciju (ziņojumu) saņemšanas rakstveidā pieņemt lēmumu, ar kuru tiek akceptēta nodokļu maksātāja deklarācijās norādītā maksājamo nodokļu summa. Tomēr, dienestam pieņemot no personas nodokļu deklarāciju, tiek nodibinātas tiesiskās attiecības, proti, personai rodas pienākums noteiktā termiņā nomaksāt aprēķināto nodokli. Tādējādi var secināt, ka, pieņemot nodokļu deklarāciju, dienests ar konkludentām darbībām saistoši nostiprina nodokļu maksātāja pienākumu samaksāt nodokļu deklarācijās norādīto nodokļu maksājumu summu. Nodokļu deklarācijas (ziņojuma) pieņemšana pēc būtības ir vērtējama kā ar konkludentām darbībām izdots

⁹ Piemēram, Senāta 2008.gada 13.oktobra sprieduma lietā Nr.SKA-327/2008 (A42173005) 7.punkts.

administratīvais akts (*sal. Kopp/Ramsauer. Verwaltungsverfahrensgesetz. Kommentar, 10.Aufl., München: C.H.Beck, 2008., S.558*).¹⁰

Ievērojot minēto, apstrīdētais lēmums, pretēji sūdzībā norādītajam, nav uzskatāms par administratīvo aktu un uz to nav attiecināmi Administratīvā procesa likumā noteiktie kritēriji administratīvā akta darbības apturēšanai.

Tādējādi VID nav pamata lemt par apstrīdētā lēmuma darbības apturēšanu, jo tas normatīvajos aktos attiecībā uz izpildu dokumentu nemaz nav paredzēts.

Tāpat tiesību normas neparedz apturēt piespiedu izpildes darbības līdz brīdim, kad iestāde vai tiesa izskata nodokļu maksātāja sūdzību par lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, gluži pretēji likumdevējs ir skaidri noteicis, ka sūdzības iesniegšana neaptur ne izpildes nodrošināšanas pasākumu piemērošanu, ne arī nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.¹¹

Arī ar apstrīdēto lēmumu iesniedzējs informēts, ka lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu stājas spēkā ar pieņemšanas brīdi un vienlaikus uzsākama tā izpilde.

[4] Izvērtējot apstrīdēto lēmumu, ar kuru no iesniedzēja nolemts piedzīt nokavētos nodokļu maksājumus kopā 1 511 159,89 *euro* apmērā, tai skaitā, iedzīvotāju ienākuma nodokļa (turpmāk – IIN) pamatparāds 1 487 727,80 *euro* apmērā un nokavējuma nauda 23 431,62 *euro* apmērā, valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu (turpmāk – VSAOI) pamatparāds 0,39 *euro* apmērā un nokavējuma nauda 0,08 *euro* apmērā (apmērs norādīts uz 2022.gada 9.septembri), konstatēju.

[4.1] No lietas materiāliem izriet, ka 2022.gada 13.jūnijā iesniedzējs, izmantojot VID elektroniskās deklarēšanas sistēmu (turpmāk – EDS), iesniedza gada ienākumu deklarāciju par 2021.gadu, ar kuru deklarēja ienākumus no citiem saimnieciskās darbības veidiem 8 699 999,85 *euro* apmērā un IIN 2 231 591,71 *euro* apmērā.

Ja maksātāja taksācijas gada ienākumi, kurus apliek ar likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 15.panta otrajā daļā noteikto nodokļa likmi, nepārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, maksātājs vienotajā nodokļu kontā aprēķinātā nodokļa summu iemaksā līdz taksācijas gadam sekojošā gada 23.jūnijam, bet, ja maksātāja taksācijas gada ienākumi, kurus apliek ar likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 15.panta otrajā daļā noteikto nodokļa likmi, pārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, – līdz taksācijas gadam sekojošā gada 23.jūlijam. Ja aprēķinātā nodokļa summa pārsniedz 640,00 *euro*, maksātājs to var iemaksāt vienotajā nodokļu kontā trijās reizēs, katru reizi iemaksājot trešo daļu no aprēķinātā nodokļa summas, šādos termiņos:

1) ja maksātāja taksācijas gada ienākumi, kurus apliek ar likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 15.panta otrajā daļā noteikto nodokļa likmi, nepārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto

¹⁰ Piemēram, Administratīvās rajona tiesas 2020.gada 5.maija lēmuma lietā Nr.A420161720 9.punkts.

¹¹ Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 37.panta septītā daļa.

iemaksu objekta maksimālo apmēru, – līdz taksācijas gadam sekojošā gada 23.jūnijam, 23.jūlijam un 23.augustam;

2) ja maksātāja taksācijas gada ienākumi, kurus apliek ar likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 15.panta otrajā daļā noteikto nodokļa likmi, pārsniedz saskaņā ar likumu “Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru, – līdz taksācijas gadam sekojošā gada 23.jūlijam, 23.augustam un 23.septembrim.¹²

Ievērojot minēto, iesniedzējam atbilstoši paša iesniegtajai gada ienākumu deklarācijai par 2021.gadu bija pienākums līdz 2022.gada 25.jūlijam samaksāt IIN 743 863,90 *euro* apmērā, līdz 2022.gada 23.augustam samaksāt IIN 743 863,90 *euro* apmērā un līdz 2022.gada 23.augustam samaksāt IIN 743 863,91 *euro* apmērā.

Iesniedzējs tiesību normās noteiktajā termiņā un paša deklarētajā apmērā IIN par 2021.gadu nesamaksāja.

[4.2] Atbilstoši likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu 14.panta otrajai daļai pašnodarbinātā obligāto iemaksu objekts ir brīvi izraudzīti ienākumi no saimnieciskās darbības atbilstoši likumam “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli”, nepiemērojot saimnieciskās darbības izdevumu atskaitīšanas ierobežojumus. (..).

Pašnodarbinātais aprēķina obligāto iemaksu, reizinot iemaksu objektu ar obligāto iemaksu likmi, kāda noteikta pašnodarbinātajiem.¹³

Pašnodarbinātais veic obligātās iemaksas līdz ceturksnim sekojošā mēneša 23.datumam.¹⁴

Iesniedzējs 2021.gada 30.jūnijā, izmantojot EDS, iesniedza pašnodarbinātā ziņojumu par 2021.gada otro ceturksni, ar kuru deklarēja budžetā maksājamās VSAOI 456,18 *euro* apmērā un kuras iesniedzējam bija pienākums samaksāt līdz 2021.gada 23.jūlijam. Minētās deklarētās summas segšanai iesniedzējs 2021.gada 6.jūlijā veica maksājumu 456,18 *euro* apmērā, kā arī uz minēto maksājumu tika attiecināta IIN pārmaksas summa 0,32 *euro* apmērā. 2021.gada 4.oktobrī, izmantojot EDS, iesniedzējs iesniedza pašnodarbinātā ziņojumu par 2021.gada trešo ceturksni, ar kuru deklarēja budžetā maksājamās VSAOI 550 210,69 *euro* apmērā un kuras iesniedzējam bija pienākums samaksāt līdz 2021.gada 25.oktobrim. Minētās deklarētās summas segšanai iesniedzējs 2021.gada 5.oktobrī veica maksājumu 550 210,00 *euro* apmērā, tādējādi iesniedzēja deklarētā VSAOI summa par 2021.gada trešo ceturksni, ievērojot uzskaitīto pārmaksu 0,32 *euro* apmērā, netika samaksāta 0,37 *euro* apmērā. Savukārt 2022.gada 6.janvārī, iesniedzējs iesniedza pašnodarbinātā ziņojumu par 2021.gada ceturto ceturksni, ar kuru deklarēja budžetā maksājamās VSAOI 320 366,05 *euro* apmērā un kuras iesniedzējam bija pienākums samaksāt līdz 2022.gada 24.janvārim. Minētās deklarētās summas segšanai iesniedzējs 2022.gada 6.janvārī veica maksājumu 320 366,05 *euro* apmērā, no kura 0,39 *euro* (0,37 *euro* pamatparāds un 0,02 *euro*

¹² Likuma “Par iedzīvotāju ienākuma nodokli” 19.panta trešā daļa.

¹³ Likuma “Par valsts sociālo apdrošināšanu” 20.panta sestā daļa.

¹⁴ Turpat, 21.panta trešā daļa.

nokavējuma nauda) tika attiecināti uz VSAOI par 2021.gada trešo ceturksni. Tādējādi iesniedzēja deklarētā VSAOI summa par 2021.gada ceturto ceturksni netika samaksāta 0,39 *euro* apmērā.

Nokavēto nodokļu maksājumu piedziņas uzsākšanas (administratīvā akta izpildes piespiedu kārtā) priekšnoteikumus noteic Administratīvā procesa likuma 360.panta pirmā daļa, kā arī likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.panta piektā daļa, atbilstoši kurai pilnvarota nodokļu administrācijas amatpersona lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu var pieņemt ne agrāk kā piecas darba dienas pēc nodokļu maksājuma termiņa. Kā iepriekš paskaidrots, nodokļu deklarāciju iesniegšana pēc būtības ir vērtējama kā ar konkludentām darbībām izdots administratīvais akts, tādējādi iesniedzēja gadījumā nepieciešams konstatēt, ka deklarētie maksājumi (ar gada ienākumu deklarāciju un pašnodarbinātā ziņojumu), kuriem iestājies samaksas termiņš, uz konkrēto datumu netika veikti.

Konstatēju, ka apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā tajā iekļautajiem iesniedzēja nokavētajiem IIN un VSAOI maksājumiem bija iestājušies tiesību normās noteiktie samaksas termiņi, kā arī secinu, ka iesniedzējs paša aprēķinātos un samaksai budžetā deklarētos IIN maksājumus nebija veicis, kā arī pilnā apmērā nebija samaksājis aprēķinātās un samaksai budžetā deklarētās VSAOI.

Ievērojot minēto, secinu, ka konkrētajā gadījumā VID bija tiesīgs uzsākt nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu iesniedzēja lietā.

[4.3] Par nodokļu un nodevu maksājuma samaksas termiņa nokavējumu maksātājam tiek aprēķināta nokavējuma nauda – no laikā nenomaksātā pamatparāda 0,05 procenti par katru nokavēto dienu, ja konkrētā nodokļa likumā nav noteikti citi nokavējuma naudas apmēri.¹⁵

Vienlaikus vēršu uzmanību, ka nokavējuma naudu neaprēķina, ja valsts vai pašvaldības budžets tam piekritīgo nodokļa maksājumu ir saņēmis piecu darbdienu laikā pēc maksājuma termiņa iestāšanās. Ja minētais nosacījums netiek ievērots, nokavējuma naudu aprēķina par periodu no nākamās dienas pēc konkrētā nodokļa likumā noteiktā maksāšanas termiņa iestāšanās līdz samaksas dienai (to ieskaitot). Ja maksāšanas termiņš sakrīt ar brīvdienas (svētku dienu), tad par maksāšanas dienu uzskatāma pirmā darbdienu pēc brīvdienas (svētku dienas).¹⁶

Savukārt saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” 29.panta septīto daļu nokavējuma naudas aprēķināšana tiek pārtraukta, ja nokavējuma naudas summa sasniedz divas piektdaļas no nokavētā maksājuma (pamatparāda) apmēra.

[4.4] Ministru kabineta 2018.gada 30.oktobra noteikumi Nr.661 “Kārtība, kādā maksā nodokļus, nodevas, citus valsts noteiktos maksājumus un ar tiem saistītos maksājumus un novirza tos saistību segšanai” reglamentē vienotajā nodokļu kontā saņemto maksājumu novirzīšanu saistību segšanai no 2021.gada 1.janvāra.¹⁷

¹⁵ Likuma “Par nodokļiem un nodevām” 29.panta otrā daļa.

¹⁶ Turpat, 29.panta trešā daļa.

¹⁷ Ministru kabineta 2018.gada 30.oktobra noteikumu Nr.661 “Kārtība, kādā maksā nodokļus, nodevas, citus valsts noteiktos maksājumus un ar tiem saistītos maksājumus un novirza tos saistību segšanai” III nodaļa.

Tādējādi secināms, ka no 2021.gada 1.janvāra noteikta jauna nodokļu maksājumu segšanas kārtība, kas saistīta ar vienotā nodokļu konta ieviešanu.

Vienotajā nodokļu kontā iemaksātā summa automātiski tiek sadalīta atbilstoši nodokļu veidiem pēc principa, ka pirmo sedz senāko saistību – nodokļa pamatsummu, pēc tam nokavējuma naudu, ja tāda ir aprēķināta, bet pēdējo – soda naudu, ja tāda tikusi piemērota.¹⁸

Ievērojot minēto, konstatēju, ka iesniedzēja IIN parāds izveidojās 2022.gada 25.jūlijā un sākot no 2022.gada 26.jūlija tam tika sākts aprēķināt nokavējuma naudu, savukārt iesniedzēja VSAOI parāds izveidojās 2022.gada 24.janvārī un sākot no 2022.gada 25.janvāra tam tika sākts aprēķināt nokavējuma naudu.

Tādējādi apstrīdētā lēmuma pieņemšanas laikā – 2022.gada 9.septembrī iesniedzēja nokavētie nodokļu maksājumi bija 1 511 159,89 *euro* apmērā, tai skaitā, IIN pamatparāds 1 487 727,80 *euro* apmērā un nokavējuma nauda 23 431,62 *euro* apmērā, kā arī VSAOI pamatparāds 0,39 *euro* apmērā un nokavējuma nauda 0,08 *euro* apmērā, un tie ir aprēķināti sekojoši:

Dokumenta vai darbības nosaukums	Summa, kas maina pamatparāda apmēru (<i>euro</i>)	D a t u m s (izmaiņu)	Rezultāts
Gada ienākumu deklarācija par 2021.gadu	743 863,90	25.07.2022.	Maksājums neveikts, izveidojas nokavēto IIN maksājumu apmērs
Gada ienākumu deklarācija par 2021.gadu	743 863,90	23.08.2022	Maksājums neveikts, pieaug nokavēto IIN maksājumu apmērs
Kopā uz 09.09.2022.	1 487 727,80 <i>euro</i>		

Ņemot vērā, ka iesniedzējs likumā noteiktajā termiņā neveica maksājumus atbilstoši gada ienākumu deklarācijai par 2021.gadu, no 2022.gada 26.jūlija līdz 2022.gada 9.septembrim IIN pamatparādam lietā ir aprēķināta nokavējuma nauda 23 431,62 *euro* apmērā.

Dokumenta vai darbības nosaukums	Summa, kas maina pamatparāda apmēru (<i>euro</i>)	D a t u m s (izmaiņu)	Rezultāts
Iemaksa	320 366,05	06.01.2022.	Pēc FIFO segšanas metodes no iemaksas 0,39 <i>euro</i> (0,37 <i>euro</i> pamatparāds un 0,02 <i>euro</i> nokavējuma nauda) tika attiecināti uz VSAOI par 2021.gada trešo ceturksni, savukārt 320 365,66 <i>euro</i> attiecināti uz nākotnes aprēķinājamiem maksājumiem
Pašnodarbinātā ziņojums par 2021.gada ceturto ceturksni	320 366,05	24.01.2022.	Maksājums veikts 320 365,66 <i>euro</i> apmērā, izveidojas nokavēto VSAOI maksājumu apmērs

¹⁸ <https://www.vid.gov.lv/lv/vienotais-nodoklu-konts>

Kopā uz 09.09.2022.	0,39 euro		
---------------------	-----------	--	--

Ņemot vērā, ka iesniedzējs likumā noteiktajā termiņā pilnā apmērā neveica maksājumus atbilstoši pašnodarbinātā ziņojumam par 2021.gada ceturto ceturksni, no 2022.gada 25.janvāra līdz 2022.gada 9.septembrim VSAOI pamatparādam lietā ir aprēķināta nokavējuma nauda 0,08 euro apmērā.

Tādējādi secinu, ka apstrīdētajā lēmumā iekļautās piedzenamās nodokļu summas atbilst iesniedzēja lietas materiāliem un tās ir aprēķinātas atbilstoši tiesību normās noteiktajam.

[5] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 358.panta pirmajai daļai administratīvo aktu tā adresāts izpilda labprātīgi.

Labprātīgi neizpildīta administratīvā akta piespiedu izpildi veic Administratīvā procesa likumā noteiktajā kārtībā, ja likums, uz kura pamata administratīvais akts izdots, nenosaka citu kārtību.

Attiecībā uz ar iesniedzēja iesniegto gada ienākumu deklarāciju par 2021.gadu un pašnodarbinātā ziņojumu par 2021.gada ceturto ceturksni deklarēto summu piespiedu izpildi ir attiecināma likumā “Par nodokļiem un nodevām” kārtība nokavēto nodokļu maksājumu piedziņai.

[5.1] Likumdevējs likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.panta sestajā daļā ir paredzējis gadījumus, kādos nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā neuzsāk un uzsākto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā aptur, proti, ja:

1) apstrīdēts nodokļu administrācijas kontroles (pārbaudes, revīzijas) rezultātā pieņemtais lēmums, – uz iesnieguma pirmstiesas izskatīšanas laiku saskaņā ar normatīvajos aktos noteikto kārtību;

2) pagarināts, atlikts vai sadalīts nodokļu samaksas termiņš, – attiecībā uz pagarināto nodokļu maksājuma daļu vai atlikto nodokļu maksājumu;

3) iestājas Civilprocesa likuma 560.pantā, 563.panta pirmās daļas 4. vai 5.punktā vai otrajā daļā noteiktie apstākļi;

4) pieņemts nodokļu administrācijas lēmums vai tiesas nolēmums, ar kuru apturēta nokavēto nodokļu maksājumu piedziņa bezstrīda kārtībā;

5) stājies spēkā tiesas spriedums, ar kuru nodokļu maksātājam pasludināts maksātnespējas process, vai stājies spēkā tiesas lēmums par tiesiskās aizsardzības procesa ierosināšanu. Pēc maksātnespējas procesa pasludināšanas vai tiesiskās aizsardzības procesa lietas ierosināšanas tiesā nodokļu maksātājs veic visus kārtējos nodokļu maksājumus saskaņā ar nodokļu likumiem;

6) nodokļu administrācija ir pieņēmusi lēmumu par nokavēto nodokļu maksājumu labprātīgu izpildi – attiecībā uz to nodokļu maksājuma daļu, uz kuru attiecas lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu labprātīgu izpildi.

Izvērtējot lietas materiālus, konstatēju, ka 2022.gada 9.septembrī, kad tika pieņemts apstrīdētais lēmums, uz iesniedzēja nokavētajiem maksājumiem, kas ir iekļauti apstrīdētajā lēmumā, neattiecās neviens no likuma “Par nodokļiem un nodevām” 26.panta sestajā daļā minētajiem apstākļiem, kas nepieļautu to piedziņu bezstrīda kārtībā. Šādi apstākļi nepastāv arī sūdzības par apstrīdēto lēmumu izskatīšanas laikā.

Tādējādi apstrīdētajā lēmumā ietverti nokavēto nodokļu maksājumu

piedziņa nav apturama atbilstoši likumam “Par nodokļiem un nodevām”.

[5.2] Attiecībā uz sūdzībā ietvertu lūgumu atlikt piedziņas vēršanu uz iesniedzēja kriminālprocesā arestēto mantu līdz brīdim, kad arests tiek atcelts vai līdz kriminālprocesa Nr.11815000222 novešanai līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam, paskaidroju.

Lai nodrošinātu procesuālo izdevumu un cietušajam nodarītā kaitējuma kompensācijas piedziņu, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas atdošanu pēc piederības īpašniekam vai likumīgajam valdītājam, iespējamo noziedzīgi iegūtas mantas, līdzekļu, ko persona guvusi, realizējot šādu mantu, noziedzīgi iegūtas mantas izmantošanas rezultātā gūto augļu vai ar noziedzīgu nodarījumu saistītās mantas konfiskāciju un arī iespējamo mantas konfiskāciju kā papild sodu, kriminālprocesā uzliet arestu mantai. (..) ¹⁹

No kriminālprocesā Nr.11815000222 Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 2.nodaļas priekšnieka vietnieces K.Nicmanes pieņemtajos 2022.gada 3.jūlija lēmumos par aresta uzlikšanu mantai neatliekamības kārtībā norādītā izriet, ka kriminālprocess Nr.11815000222 uzsākts 2022.gada 3.februārī pēc Krimināllikuma 195.panta trešās daļas – par iespējamo noziedzīgi iegūtu finanšu līdzekļu legalizāciju lielā apmērā.

Sakarā ar to, ka pastāv pamatotas aizdomas, ka iesniedzēja finanšu līdzekļi, kas atrodas AS “SEB banka” kontā Nr.LV94UNLA0055002485681 un kontā Nr.LV38UNLA0050021165470, ir noziedzīgi iegūta manta un lai nodrošinātu to iespējamu konfiskāciju, kā arī lai novērstu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, ir nepieciešamu uzlikt arestu mantai.

Ņemot vērā to, ka pastāv liela iespēja, ka no konta īpašnieka – iesniedzēja, puses varētu tikt veiktas jebkādas pretdarbības konta stāvokļu izmaiņām, turklāt ne iesniedzējs, ne viņa pārstāvis nav sniedzis izmeklēšanai ziņas par arestam pakļautās mantas likumīgo izcelsmi, līdz pilnīgai apstākļu noskaidrošanai, ir nepieciešams uzlikt arestu iesniedzēja bankas kontiem.

Tādējādi, pamatojoties uz Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma 4.panta pirmo un otro daļu, 5.panta pirmo un otro daļu, 2.¹daļu, Krimināllikuma 70.¹¹panta pirmo daļu, kā arī Kriminālprocesa likuma 361.pantu, ar Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 2.nodaļas priekšnieka vietnieces K.Nicmanes 2022.gada 3.jūlija lēmumiem kriminālprocesā Nr.11815000222, nolemts:

- 1) uzlikt arestu uz iesniedzēja piederošajā bankas norēķinu kontā Nr.LV94UNLA0055002485681, kas atvērta AS “SEB banka”, esošajiem naudas līdzekļiem – 2 425 535,43 *euro* apmērā neatliekamības kārtībā;
- 2) uzlikt arestu uz iesniedzēja piederošajā bankas norēķinu kontā Nr.LV38UNLA0050021165470, kas atvērta AS “SEB banka”, esošajiem naudas līdzekļiem – 4 727 463,86 *euro* apmērā neatliekamības kārtībā.

Apstrīdētajā lēmumā norādīts, ka tā izpilde veicama, piemērojot likuma “Par

¹⁹ Kriminālprocesa likuma 361.panta pirmā daļa.

nodokļiem un nodevām” 26.panta trešajā daļā norādītos piespiedu izpildes līdzekļus:

1) ar rīkojumu par naudas līdzekļu pārskaitīšanu vēršot piedziņu uz naudas līdzekļiem nodokļu maksātāja kontā kredītiestādē vai kontā, kas atvērts pie maksājumu pakalpojumu sniedzēja.

2) vēršot piedziņu uz nodokļu maksātāja darba samaksu vai tai pielīdzinājumiem maksājumiem, kā arī uz citām naudas summām, kas pienākas no citām personām (Civilprocesa likuma 592. un 599.pants).

3) vēršot nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu bezstrīda kārtībā uz nodokļu maksātāja mantu (kustamo un nekustamo īpašumu, arī uz mantu, kura atrodas pie trešajām personām). No apstrīdētā lēmuma izriet, ka to nolemts izpildīt, ar rīkojumu par naudas līdzekļu pārskaitīšanu vēršot piedziņu uz naudas līdzekļiem nodokļu maksātāja kontā kredītiestādē vai kontā, kas atvērts pie maksājumu pakalpojumu sniedzēja.

No lietas materiāliem izriet, ka apstrīdētā lēmuma izpildei 2022.gada 9.septembrī AS “Swedbank” un AS “SEB banka” tika nosūtīti rīkojumi par naudas līdzekļu apķīlāšanu iesniedzēja atvērtajos norēķinu kontos, savukārt 2022.gada 12.septembrī AS “Swedbank” un AS “SEB banka” tika nosūtīti rīkojumi par naudas līdzekļu pārskaitīšanu piedziņas vēršanai uz naudas līdzekļiem iesniedzēja kontos kredītiestādēs.

Sūdzības par apstrīdēto lēmumu izskatīšanas laikā minēto rīkojumu rezultātā naudas līdzekļi apstrīdētā lēmuma izpildei nav piedzīti. Minētais ir izskaidrojams ar Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 2.nodaļas priekšnieka vietnieces K.Nicmanes 2022.gada 3.jūlija lēmumiem kriminālprocesā Nr.11815000222 nolemto.

Ja zvērinātam tiesu izpildītājam Civilprocesa likumā noteiktajā kārtībā, veicot nolēmuma izpildi, ir nepieciešams vērst piedziņu uz arestēto mantu, viņš ar pieteikumu vēršas pie procesa virzītāja. Procesā virzītājs, izvērtējot kriminālprocesa apstākļus un tā prasījuma būtību, kura apmierināšanai reģistrēta atzīme par piedziņas vēršanu, pieņem lēmumu par atļauju vai aizliegumu tiesu izpildītājam vērst piedziņu uz šo mantu. Ja procesā virzītājs ir tiesnesis vai tiesa, pieteikumu izskata un lēmumu pieņem rakstveida procesā. Lēmumā par atļauju vērst piedziņu uz arestēto mantu norāda summu, kas saglabājama mantisko jautājumu nodrošināšanai kriminālprocesā. Procesā virzītāja pieņemtais lēmums nav pārsūdzams.²⁰

Atbilstoši Civilprocesa likuma 559.panta 2.¹daļai tiesu izpildītājs atliek piedziņas vēršanu uz mantu, kurai kriminālprocesuālā kārtībā uzlikts arests un kuras realizēšanai procesā virzītājs nav devis atļauju, līdz mantas aresta atcelšanai kriminālprocesā vai procesā virzītāja atļaujas saņemšanai.

No lietas materiāliem izriet, ka uz doto brīdi VID, ievērojot ar likuma “Par Valsts ieņēmumu dienestu” 10.panta trešo daļu piešķirtās tiesības, nav vērsies pie procesā virzītāja ar pieteikumu par atļauju vērst piedziņu uz kriminālprocesā Nr.11815000222 arestēto mantu. Savukārt no tiesību normām izriet, ka, kamēr

²⁰ Kriminālprocesa likuma 364.¹ panta otrā daļa.

šāda atļauja no procesa virzītāja nav saņemta, piedziņas vēršanu uz šo mantu tiek atlikta līdz mantas aresta atcelšanai kriminālprocesā vai procesa virzītāja atļaujas saņemšanai.

Tomēr vēršu uzmanību, ka minētais nenozīmē, ka nodokļu administrācija vai tiesu izpildītājs apstrīdētā lēmuma izpildei nevar vērst piedziņu uz iesniedzēja naudas līdzekļiem, kustamo mantu, vai nekustamo īpašumu, kuram kriminālprocesuālā kārtībā nav uzlikts arests.

[5.3] Attiecībā uz sūdzībā ietvertu lūgumu atturēties no turpmākām darbībām saistībā ar iesniedzēja nodokļu samaksas pienākumu līdz kriminālprocesa Nr.11815000222 novešanai līdz Krimināllikumā paredzētajam krimināltiesisko attiecību taisnīgam noregulējumam, paskaidroju.

Administratīvā procesa likuma 360.¹panta pirmā daļa noteic, ka administratīvais akts, izņemot šā panta otrajā daļā noteiktos gadījumus, nav izpildāms, ja no tā labprātīgas izpildes termiņa beigām pagājuši vairāk nekā pieci gadi. (..)

Savukārt, minētā panta otrā daļa noteic, ka administratīvajam aktam, kas uzliek adresātam pienākumu samaksāt noteiktu naudas summu, izpildes noilgums iestājas:

1) likumā noteiktajā termiņā, ja piespiedu izpildi veic iestāde, kas administratīvo aktu izdevusi;

2) atbilstoši Civilprocesa likumā noteiktajam, ja izpildrīkojums ar pienākumu adresātam samaksāt noteiktu naudas summu piespiedu izpildei tiek nodots zvērinātam tiesu izpildītājam viena gada laikā no administratīvā akta labprātīgas izpildes termiņa beigām vai no brīža, kad administratīvā akta izpilde saskaņā ar likumu, uz kura pamata administratīvais akts izdots, piekrīt tiesu izpildītājam.

Ar 360.¹pantu Administratīvā procesa likums papildināts ar 2017.gada 2.februāra likumu "Grozījumi Administratīvā procesa likumā", kas stājās spēkā 2017.gada 1.martā. Minētā likuma sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojumā (anotācijā), raksturojot pašreizējo situāciju un problēmas, ir norādīts: "Kā vienu no administratīvā akta un tiesas nolēmuma efektīvas izpildes uzlabošanas nosacījumiem likumprojekts paredz administratīvā akta, kas stājies spēkā, izpildes noilguma pagarināšanu, proti, esošā trīs gadu termiņa vietā tiek paredzēti pieci gadi. Tas ir būtiski tādos gadījumos, kad administratīvie akti izdoti, piemēram, teritorijas plānošanas, dabas aizsardzības vai būvniecības jomā. Tādējādi noilguma termiņa pagarināšana administratīvā akta adresātam vai arī aizvietotājizpildes veicējam radīs iespēju plašāk plānot iespējamo rīcību administratīvā akta izpildē. Vienlaicīgi garāka noilguma termiņa noteikšana ierobežos administratīvā akta adresātu iespējas ļaunprātīgi izvairīties no administratīvā akta izpildes. Tiesiskais regulējums par administratīvā akta izpildes noilgumu normu pārskatāmības nodrošināšanai ar likumprojekta 56. pantu tiek izdalīts atsevišķā Administratīvā procesa likuma 360.¹pantā. Papildus šajā pantā tiek nodalīti administratīvie akti, kas uzliek adresātam pienākumu samaksāt noteiktu naudas summu. Panta otrās daļas divos punktos paredzēti citos likumos noteikti noilguma termiņi (piemēram, nodokļu piedziņas lietās), un atsevišķi paredzēti gadījumi, ka šādus administratīvos

aktus nodod piespiedu izpildei ar izpildrīkojumu viena gada laikā no administratīvā akta labprātīgas izpildes termiņa beigām vai no brīža, kad administratīvā akta izpilde saskaņā ar likumu, uz kura pamata administratīvais akts izdots, piekrīt tiesu izpildītājam. Šāda diferencēta kārtība ir nepieciešama, jo ir gadījumi, kad piedziņu veic iestāde (VID, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra) saskaņā ar nozares normatīvo aktu, vai līdz brīdim, kamēr tā ir iespējama. Savukārt tiesu izpildītājs pēc izpildrīkojuma saņemšanas piedziņas izpildi veiks Civilprocesa likumā noteiktajā termiņā. Diferencētas normas mērķis ir disciplinēt iestādes un noteikt tām precīzu termiņu administratīvo aktu, kas uzliek adresātam pienākumu samaksāt noteiktu naudas summu, izpildes nodrošināšanā. Tādējādi tiks novērsta arī dažādas noilguma termiņa interpretācijas iespējas. Turklāt var būt gadījumi, kad patērētāju kolektīvo interešu aizsardzības lietās, kurās tiesiskā pienākuma izpilde ir noteikta nekavējoties (piemēram, nekavējoties izbeigt negodīgu komercpraksi) vai kas uzliek tiesisko pienākumu privātpersonai atturēties no konkrētu darbību veikšanas (pārtraukt piemērot netaisnīgus līguma noteikumus), uzskatāms, ka lēmuma labprātīgās izpildes termiņa beigas ir brīdis, kad administratīvais akts ir stājies spēkā. Tas ir būtiski nepieciešams, jo jau šobrīd Patērētāju tiesību aizsardzības likums paredz tiesības izdot administratīvo aktu, kas stājas spēkā, kad tas kļūst zināms adresātam un tā pārsūdzēšana neaptur izpildi.”

Likums “Par nodokļiem un nodevām”, kas tai skaitā nosaka nokavēto nodokļu maksājumu piedziņas kārtību, neparedz termiņu, kādā piespiedu kārtā ir izpildāmi VID amatpersonu izdotie administratīvie akti, kas uzliek pienākumu adresātam samaksāt noteiktu naudas summu, vai kādā termiņā VID ir pienākums piedzīt atbilstoši nodokļu maksātāju deklarācijām un pārskatiem aprēķinātos, bet tiesību normās noteiktajos termiņos nesamaksātos (nokavētos) nodokļu maksājumus, proti, kad iestājas noilgums lēmuma par nokavēto nodokļu maksājumu pieņemšanai.

Augstākā tiesa 2006.gada 15.marta spriedumā Nr.SKA-84 norāda, kaut arī normatīvajos aktos nav ietverts speciāls termiņš, kurā pieņemams lēmums par nodokļu parāda piedziņu, šāds termiņš nevar būt neierobežots. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta piekto daļu valsts pārvalde savā darbībā ievēro labas pārvaldības principu. Tas ietver atklātību pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā un citus noteikumus, kuru mērķis ir panākt, lai valsts pārvalde ievērotu privātpersonas tiesības un tiesiskās intereses.

Tādējādi jāpieņem iepriekš minētā Valsts pārvaldes iekārtas likuma norma, piepildot nenoteikto tiesību jēdzienu – taisnīgu procedūru īstenošana saprātīgā laikā – ar noteiktu saturu, ņemot vērā konkrētos lietas apstākļus. Turklāt, piepildot šo jēdzienu ar saturu, apstākļi ir jāvērtē gan no indivīda, gan iestādes puses. Proti, jāizvērtē, vai tas, ka nodokļu parāda bezstrīda piedziņa tika atvirzīta uz vēlāku laiku, atbilst labas pārvaldības principam, izvērtējot šādas nodokļu parāda piedziņas atvirzīšanas perioda ilgumu un iemeslus. Tātad jānoskaidro, vai VID, pirms lēmuma par nodokļa parāda bezstrīda piedziņu pieņemšanas konkrētajā lietā ļaujot parādniekam samaksāt nodokļu parādu labprātīgi, neizmantojot piespiedu līdzekļus, ir darbojies atbilstoši iepriekš minētajam principam (*Augstākās tiesas*

2006.gada 15.marta sprieduma Nr.SKA-84 15.punkts).

Savlaicīga un pareiza maksājamo nodokļu aprēķināšana un nomaksa ir ikviena nodokļu maksātāja pienākums, ar kura neizpildes sekām un tai sekojošajiem apgrūtinājumiem ikvienam nodokļu maksātājam ir jārēķinās.

Valsts budžeta ieņēmumus veido arī nodokļu un nodevu maksājumi, tāpēc visas sabiedrības kopējās intereses ir, lai valsts budžets savlaicīgi saņemtu visus tam pienākošos maksājumus, kuri tālāk var tikt izlietoti sabiedrības labklājības nodrošināšanai. Attiecīgi VID, veicot nodokļu iekasēšanu, nodrošina, ka valstij ir pieejami finanšu resursi, kurus valdība izmanto, lai īstenotu aizsardzības, sociālās, vides aizsardzības un citas programmas, regulētu ieņēmumu sadalījumu starp valsts un pašvaldību budžetiem, iezīmētu nodokļu ieņēmumus īpašiem mērķiem un noteiktu valsts ieņēmumu izlietošanas virzienus, lai budžeta resursi atbilstoši prioritātēm tiktu izlietoti pēc iespējas efektīvāk. Nesaņemot pietiekošo finansējumu, valdība nevar nodrošināt pilnvērtīgu iepriekš minēto mērķu finansēšanu, līdz ar to persona, kas izvairās no nodokļu nomaksas un nemaksā nodokļus pilnā apmērā, nodara ne tikai finansiālus zaudējumus budžetam, bet arī zaudējumus sabiedrībai, kurus nav iespējams izteikt naudas vērtībā. Tādā veidā sabiedrības interese nodokļu iekasēšanas jomā ir nostādīta augstāk par privātpersonas interesēm, kas ir nodokļu maksātājs.

Izvērtējot iesniedzēja tiesisko situāciju, secināms, ka tā neatbilst nevienam no likumā "Par nodokļiem un nodevām" noteiktajiem gadījumiem, kuriem iestājoties, VID pastāvētu tiesisks pamats apturēt vai atlikt apstrīdētajā lēmumā ietvertu nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, vai arī tos dzēst.²¹ Tādējādi konkrētajā gadījumā VID nav pamata laicīgi nepildīt likumdevēja doto pienākumu piedzīt nokavētos nodokļu maksājumus.

[5.4] Papildus informēju, ka nepārvarama vara nodokļu jomu regulējošo normatīvo aktu kontekstā ir tādu ārkārtēju un neparedzamu apstākļu iestāšanās, kuru rezultātā nodokļu maksātājam lielu zaudējumu rašanās gadījumā nav iespējams izpildīt nodokļu maksātāja pienākumu, t.i., samaksāt nodokļu maksājumus noteiktajā termiņā un pilnā apmērā.

Par nepārvaramas varas izpausmēm uzskatāmas:

- stihiska rakstura dabas parādības (ugunsgrēki, plūdi, zemestrīces utt.);
- sabiedriskās dzīves ekstremālās situācijas (kara darbības, masu saslimšana (epidēmija), masu nemieri, streiks utt.);
- īpašie valsts aizlieguma akti (karantīnas pasludināšana, neparedzēts tirdzniecības operāciju aizliegums utt.).

No iesniedzēja sūdzības izriet, ka iesniedzējs par neparvaramu varu uzskata uzsākto kriminālprocesu, kura ietvaros tika piemērots arests iesniedzēja naudas līdzekļiem.

Par nepārvaramu varu nav uzskatāmi apstākļi, kam nav ārkārtīguma un nenovēršamības pazīmes. Iesniedzēja sūdzībā norādītā motivācija par uzsākto kriminālprocesu un piemērotajiem arestiem iesniedzēja naudas līdzekļiem nevar tikt uzskatīta par nepārvaramas varas apstākļiem, it sevišķi ņemot vērā to, ka no

²¹ Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 25.panta pirmā daļa.

Valsts policijas Galvenās kriminālpolicijas pārvaldes Organizētās noziedzības apkarošanas pārvaldes 2.nodaļas priekšnieka vietnieces K.Nicmanes 2022.gada 3.jūlija lēmumiem kriminālprocesā Nr.11815000222 izriet, ka ne iesniedzējs, ne viņa pārstāvis nav sniedzis izmeklēšanai ziņas par arestam pakļautās mantas likumīgo izcelsmi. Tādējādi iesniedzējs nav darījis visu iespējamo, lai netiktu piemēroti aresti iesniedzēja naudas līdzekļiem.

[6] Ņemot vērā šajā lēmumā konstatēto, secinu, ka apstrīdētais lēmums ir pamatots, tādējādi iesniedzēja sūdzība par apstrīdēto lēmumu ir noraidāma. Kā arī secinu, ka VID nav tiesiska pamata lemt par apstrīdētā lēmuma izpildes (nokavēto nodokļu maksājumu piedziņas) apturēšanu.

Lemjošā daļa

Ņemot vērā iepriekš minēto un pamatojoties uz likuma “Par Valsts ieņēmumu dienestu” 4.panta otrās daļas 7.punktu un likuma “Par nodokļiem un nodevām” 37.panta sesto daļu, **nolemju:**

noraidīt I.Borisova sūdzību par VID Nodokļu nomaksas veicināšanas pārvaldes Fizisko personu parādu un citu maksājumu atgūšanas daļas vadītājas L.Volanskas 2022.gada 9.septembra lēmumu Nr.31.4/17.18.2/78048 par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu.

Saskaņā ar likuma “Par nodokļiem un nodevām” 37.panta sesto daļu nodokļu maksātājs, attiecībā uz kuru ir izdots lēmums par nokavēto nodokļu maksājumu piedziņu, var iesniegt sūdzību septiņu dienu laikā pēc šī lēmuma paziņošanas Administratīvajā rajona tiesā, sūdzību iesniedzot Administratīvās rajona tiesas tiesu namā pēc fiziskās personas deklarētās dzīvesvietas adreses, papildu adreses (Dzīvesvietas deklarēšanas likuma izpratnē) vai nekustamā īpašuma atrašanās vietas.

Generāldirektora p.i.

I.Kārklīņa

DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Budreviča 67123627